ПРОЕКТ

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

Обн., ДВ, бр. 112 от 27 декември 1995 г., изм., ДВ, бр. 28 от 2 април 1996 г., изм., ДВ, бр. 56 от 15 юли 1997 г., попр., ДВ, бр. 57 от 18 юли 1997 г., изм., ДВ, бр. 58 от 21 юли 1997 г., изм., ДВ, бр. 60 от 2 юли 1999 г., попр., ДВ, бр. 66 от 23 юли 1999 г., изм., ДВ, бр. 111 от 21 декември 1999 г., изм., ДВ, бр. 113 от 28 декември 1999 г., изм., ДВ, бр. 54 от 4 юли 2000 г., изм., ДВ, бр. 22 от 9 март 2001 г., изм., ДВ, бр. 40 от 19 април 2002 г., изм., ДВ, бр. 53 от 28 май 2002 г., изм., ДВ, бр. 48 от 4 юни 2004 г., изм., ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г., изм., ДВ, бр. 77 от 27 септември 2005 г., изм., ДВ, бр. 83 от 18 октомври 2005 г., изм., ДВ, бр. 103 от 23 декември 2005 г., изм., ДВ, бр. 30 от 11 април 2006 г., изм., ДВ, бр. 36 от 2 май 2006 г., изм., ДВ, бр. 62 от 1 август 2006 г., изм., ДВ, бр. 108 от 29 декември 2006 г., изм., ДВ, бр. 41 от 22 май 2007 г., изм., ДВ, бр. 13 от 8 февруари 2008 г., изм., ДВ, бр. 43 от 29 април 2008 г., изм., ДВ, бр. 69 от 5 август 2008 г., изм., ДВ, бр. 42 от 5 юни 2009 г., изм., ДВ, бр. 74 от 15 септември 2009 г., изм., ДВ, бр. 99 от 15 декември 2009 г., изм., ДВ, бр. 38 от 21 май 2010 г., изм., ДВ, бр. 50 от 2 юли 2010 г., изм., ДВ, бр. 56 от 23 юли 2010 г., изм., ДВ, бр. 63 от 13 август 2010 г., изм., ДВ, бр. 101 от 28 декември 2010 г., изм., ДВ, бр. 61 от 9 август 2011 г., изм., ДВ, бр. 99 от 16 декември 2011 г., изм. и доп., ДВ, бр. 60 от 7 август 2012 г., доп., ДВ, бр. 102 от 21 декември 2012 г., изм., ДВ, бр. 15 от 15 февруари 2013 г., изм., ДВ, бр. 63 от 16 юли 2013 г., изм., ДВ, бр. 68 от 2 август 2013 г., доп., ДВ, бр. 101 от 22 ноември 2013 г., доп., ДВ, бр. 54 от 1 юли 2014 г., изм., ДВ, бр. 66 от 8 август 2014 г., изм., ДВ, бр. 107 от 24 декември 2014 г.

§ 1. В чл. 6, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения: точката в края на изречението се заличава, поставят се запетая и текста "както и производствена и търговска дейности, свързани със стопанската реализация на създаваните от него научноизследователски продукти".

§ 2. Към чл. 11 се създава нова алинея 5:

„(5) При констатирани нарушения по предходната алинея, Националната агенция за оценяване и акредитация може да налага санкции на висшето училище, като: намаляване на дадените акредитационни оценки при институционалната и програмните акредитации, намаляване на съответния капацитет по т. 3, изменение на направените препоръки по т. 2, отнемане на акредитацията за определен срок и други."

§ 3. В чл. 17 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думата "самостоятелни" се заличава.
2. В ал. 6 изразът "Самостоятелният колеж" се заменя с "Колежът".

§ 4. В чл. 21 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1, т. 9 след израза "законодателството на съответната държава," се добавя "право на разкриване на свои образователни структури в други държави в съответствие с тяхното законодателство", а след израза "обучение през целия живот," се добавя "на предоставяне или придобиване на".

2. Към ал. 1, т. 9 се създават нови точки "а" и "б" със следните текстове:

"а) право да разкриват свои образователни структури в други държави имат висши училища, получили оценка при институционалната акредитация от 8.00 до 10.00, като обучението в тях може да се извършва само по специалности от професионални направления и от регулираните професии, получили оценка при програмната акредитация от 8.00 до 10.00;"

"б) право за предоставяне в чужбина на образователен франчайз имат висши училища, получили оценка при институционалната акредитация от 8.00 до 10.00, и само по специалности от професионални направления и от регулираните професии, получили оценка при програмната акредитация от 8.00 до 10.00, като образователният франчайз се предоставя само на акредитирани по законодателството на съответната държава висши училища, при което не по-малко от 80 на сто от обучението в чужбина се извършва изцяло по учебните планове, учебните програми и методическите указания за обучение, приети от българското висше училище, което осигурява не по-малко от 50 на сто от преподавателския състав, водещ учебния процес по предоставения образователен франчайз, и издава дипломата за завършеното образование."

3. Към ал. 1 се създава нова т. 14 със следния текст:

"14. право на производствена и търговска дейности, свързани със стопанската реализация на създадените от висшето училище научноизследователски продукти съобразно неговия предмет на дейност."

4. В ал. 2 след израза "на съответната специалност от регулираните професии" се поставя точка и текстът до края на изречението се заличава.

§ 5. В чл. 24, ал. 2 точката в края на изречението се заличава и се добавя текстът "измежду членовете на академичния състав на основен трудов договор с висшето училище".

§ 6. В чл. 25, ал. 2 се добавя ново изречение със следния текст: "При необходимост висшите училища могат да създават в структурата си и други звена със статут на основни в съответствие с характера и спецификата на учебно-изследователския си профил".

§ 7. В чл. 26 ал. 1 след израза "хабилитираните лица" се добавя текстът "и главните асистенти с образователната и научна степен "доктор".

§ 8. В чл. 26б, ал. 1 се добавят нови точки "а" и "б" със следните текстове:

"а) назначените на академични длъжности на основен трудов договор в институтите могат осъществяват и учебна дейност, съобразно тяхното направление на изследователска работа в института, в обем до 40 на сто от нормативната учебна заетост, определена за преподавателския състав на висшето училище;"

"б) при достигане на необходимия изследователски и кадрови капацитет, Академичният съвет на висшето училище може да възложи на института разкриването и провеждането на обучение по специалности, съответстващи на неговия научноизследователски профил".

§ 9. В чл. 26д, ал. 6 се добавя второ изречение със следния текст:

"Това изискване не се прилага и при създаването на катедри по нови учебно-научни направления за срок до 5 години от тяхното създаване."

§ 10. В чл. 31, ал. 1 изразът "основен трудов договор с" се заменя с "договор за управление на".

§ 11. В чл. 77, ал. 3 думата "две" се заменя с думата "едно".

§ 12. В чл. 90, ал. 3, т. 4, буква "а" текстът след израза "спортна дейност" се заличава, поставя се запетая и се добавя текстът "от производствена и търговска реализация на научноизследователски продукти и от права върху интелектуална собственост".

§ 13. В § 4д, т. 1 от Допълнителните разпоредби точката в края на изречението се заличава и се добавя текстът: "и отговарящи на разпоредбите на чл. 136, ал. 1 и ал. 3 от Кодекса на труда".

§ 14. В Преходните и заключителни разпоредби се създава нов параграф със следния текст: "Правото на висшите училища по чл. 21, ал. 2, изречение първо не се ограничава със срок."

* * *

МОТИВИ
към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

Законът за висшето образоване (ЗВО), приет през 1995 година, е претърпял до 2015 година 44 изменения и допълнения, като повечето от тях се налагат от много динамичните изменения в обществените нагласи и изисквания към развитие и подобряване на качеството на висшето образование в страната и подобряване на организацията и функционирането на образователната система.

Настоящият проект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование не прави изключение от тези процеси, като предложените промени се налагат и са насочени основно в следните направления:

1. Актуализиране на текстове съобразно променените условия и съществуващите нови реалности в системата на висшето образование и на понятиен апарат в съдържателен аспект в областите, където те се използват:
   - така например понятието "самостоятелен колеж" на практика е изгубило своя смисъл, първо, защото в самите разпоредби на закона колежът е определен като самостоятелен вид висше училище, и, второ, самите колежи в разпоредбите се определят на такива, съществуващи самостоятелно, и на такива, които са в структурата на дадено висше училище;
   - изискването ректорът, деканът и другите лица на ръководна длъжност да сключват "основен трудов договор" за заеманата длъжност, която по същество е неработеща и мъртва норма, се заменя с изискването за сключване на "договор за управление на...";
   - изразът "права на индустриална собственост, авторски и сродни права" в чл. 90, ал. 3, т.4 се заменя с израза "права върху интелектуална собственост", защото изброените права в първия израз са елементи и само една, макар и съществена, част на общото понятие "интелектуална собственост".

2. Реално развитие на академична автономия на висшите училища чрез предоставянето им на възможности за:
   - разкриване на свои образователни структури в чужбина;
   - предоставяне на образователен франчайз в чужбина, като са дефинирани и основните параметри и изисквания към предоставяния франчайз;
   - производствена и търговска реализация на създадените от тях научни продукти;
   - разкриване в своята структура и на други основни звена съобразно характера и спецификата на образователния им профил, извън основните звена, изрично записани в закона;
   - разкриване на катедри по нови учебно-научни направления, като за срок от 5 години те се освобождават от задължението катедрата да не е с по-малко от 7-членен състав.

3. Развитие на възможностите за по-тясно обвързване на научноизследователския с учебния процес чрез даване на възможност:
   - на назначените на академични длъжности в научните институти да участват в учебния процес с курсове по тяхното изследователско направление в размер на не повече от 40 на сто от нормативно определената натовареност за преподавателския състав;

- при достигане на необходимия изследователски и кадрови капацитет Академичният съвет на висшето училище да може да възлага на института разкриването и провеждането на обучение по специалности, съответстващи на неговия научноизследователски профил.

4. Оптимизиране на системата на висшето образование чрез промени в изискванията за акредитация и в съдържанието на понятието „основен трудов договор“:
   - към определението за "основен трудов договор" според ЗВО се добавя и текстът: "отговарящ на разпоредбите на чл. 136, ал. 1 и ал. 3 от Кодекса на труда", с което силно се ограничава възможността да се сключват многобройни "основни трудови договори" с различни висши училища;
   - във връзка с горното изменение допълнително с разпоредбата в § 5. в настоящия проект на закон силно се ограничава възможността едно и също лице да заема различни ръководни длъжности в различни висши училища;
   - ограничава се възможността един и същ преподавател да бъде отчитан при акредитацията на повече от едно висше училище.

5. Привеждане на нормативни положения от ЗВО в съответствие с нормативни положения на Закона за развитието на академичния състав в Република България от 2010 г.
   - според Закона за развитието на академичния състав главен асистент с образователна и научна степен "доктор" има право да бъде научен ръководител на докторант, но според ЗВО той няма право да изнася самостоятелен курс и да чете лекции в основните курсове, което е нелогично и с § 7. от настоящия проект коригираме това противоречие.

6. Даване на възможност за увеличаване на собствените приходи на висшето училище чрез:
   - премахване на безсмисленото ограничение от 5% за прием платено обучение от висшите училища по чл. 21 при положение, че техният капацитет за прием на студенти е точно определен и той не може да бъде надхвърлян;
   - с § 14. от настоящия проект правото на платен прием по същия чл. 21, което всяка година се продължава за следващата учебна година, се предлага това право да не се ограничава със срок;
   - разрешаване на висшите училища да формират собствени приходи от производствена и търговска реализация на собствените си научни продукти.

Настоящият проект на Закон за изменение и допълнение на ЗВО е изцяло съобразен със Стратегията за развитие на висшето образование и не противоречи на европейското законодателство.

ВНОСИТЕЛ: